

Az állatkínzás bűncselekmény kérdései

Bevezetés

A modern, civilizált államokban a tudatos állatvédelem több mint két évszázados múltra tekint vissza, melynek kibontakozásában jelentős szerepet töltek be az állatvédő szervezetek.¹

A tudatos állatvédelem célja az elmúlt két évszázadban mit sem változott:

- az állatok indokolatlan kínzásának, valamint a velük való kíméletlen bánásmód megakadályozása, illetve a lehető legkisebb mértékre szorítása,
- az állatok életfeltételeinek biztosítása, állatfajok fennmaradása.

A világ első állatvédő egyesületét 1824-ben alapították Angliában. Az egyesület neve Society for the Prevention of Cruelty to Animals (SPCA) volt (magyarul kb.: az állatokkal szembeni kegyetlen bánásmód megakadályozására létrehozott társaság). 1840-ben Viktória királynő – a társaság működésének elismeréseként – engedélyezte a „királyi” név használatát. Az egyesület neve azóta is Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (RSPCA). A társaság kezdeti törekvése az volt, hogy felhívja az emberek figyelmét az állatokkal való kegyetlen bánásmódra, és lehetőség szerint változtasson ezen a szemléleten. Az egyesület tevékenységi köre gyorsan bővült: a londoni piacokat és a vágóhidakat is ellenőrizték. 1842-re nemcsak Londonban, hanem más angol városokban is működött a társaság (Bath, Brighton, Bristol, Coventry, Scarborough).²

A világ első állatvédelmi törvénye (*Martin's Act*) 1822-ben született Angliában. Létrejött az ír Richard Martinnak köszönhető, ő nyújtotta be ugyanis a törvényjavaslatot. A törvény alapját a mézszársekeken dülő állapotok és a kizsákmányolt lovak látványai szolgáltatták. A hatóságok sokáig elszabotálták a törvény érvényesítését, mígnem az első próbapert – amelynek egy megvert szamár volt az alanya – az SPCA állatvédő szervezet közreműködésével megnyerték az állatvédők. Többek között ezen a sikeren felbátorodva alakultak meg az állatvédelmi egyesületek szerte a világon.³

Az állatvédelem eszméje hamar eljutott Magyarországra is. Egyes folyóiratok már 1820-ban és 1842-ben is közöltek állatvédelmi írásokat. Az első hazai állatvédő egyesület 1845-ben alakult dr. Balogh Pál ösztönzésére (*Állatvédő Egylet*), azonban érdemi tevékenységet nem végzett. Az első érdemi, sőt nemzetközi szintű tevékenységet végző állatvédelmi szervezetet 1883-ban (egy adatok szerint 1882-ben) alapította Hermann Ottó, Királyi Pál, Werther Albin és Fenyvessy Ferenc. A szervezet neve *Országos Állatvédő Egyesület* volt. A Budapesten működő anyaegyesület vidéki állatvédő egyesületekkel állt szövetségben. Az egyesületnek havi folyóirata is volt *Állatvédelem* címen, tevékenysége a mai kor követelményeinek is megfelelő volt. Az egyesület megbízásából 1898-ban K. Nagy Sándor királyi ítélőtáblai bíró megírta az *Állatvédők Törvénykönyve* című művét, amely az állatvédelemre vonatkozó törvények és rendeletek gyűjteménye volt.⁴

A ma hatályos állatvédelmi törvény létrejöttének első állomása 1988 volt, amikor is a Környezetvédelmi Minisztériumban a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal együttműködve nekiláttak az állatvédelmi törvény létrehozásának előkészületeihez. Ezután hosszú egyeztetések, előkészületek és üresjáratok után, az Európai Unió jogharmonizáció által is sürgetetten végül 1998-ban az Országgyűlés megalkotta az *1998. évi XXVIII. törvényt az állatok védelméről és kíméletéről* (továbbiakban: Ávt.), amely 1999. január 1-jén lépett hatályba.

Az állatvédelmi törvény állatkínzásra vonatkozó rendelkezései

Az Ávt. fogalmi meghatározásai között szerepel az állatkínzás fogalma is. E meghatározás szerint „*állatkínzás*⁵ az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása”.

Az állatkínzás tilalmáról és az állatok kíméletéről az Ávt. a II. fejezetében, az állatok védelmének általános szabályai között rendelkezik. Ezen rendelkezések az alábbiakat határozzák meg:

- Az állatnak tilos indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, így különösen az állatot nem szabad:⁶
  - kínozni,⁷
  - emberre vagy állatra uszítani, illetőleg állatviadalra idomítani,⁸
  - kényszerszakarmányozásra fogni,⁹ kivéve az egészségügyi megfontolásból való kényszerű táplálás esetét,
  - a kíméletét nem biztosító módon mozgatni és szállítani, elhelyezni,
  - a teljesítőképességét felismerhetően meghaladó teljesítményre kényszeríteni,
  - természetellenes és önpusztító tevékenységre szoktatni.
- Tilos az *állatviadal*¹⁰ szervezése, tartása, továbbá az állatviadalra fogadás szervezése, az állatviadalon való közreműködés, részvétel, fogadáskötés.¹¹
- Tilos állatviadal céljára¹²
  - állatot tartani, tenyészteni, kiképezni, idomítani, valamint más személynek átadni, vagy forgalmazni;
  - építményt vagy földterületet, anyagi eszközt más személy rendelkezésére bocsátani.
- Az ember környezetében tartott állat, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagyni nem szabad. Az állat elűzése, elhagyása vagy kitétele tilos.¹³

Az állatkínzás bűncselekmény tényállása

Az állatkínzás a hazai büntetőjogban nem új keletű fogalom. Ahogyan azt K. Nagy Sándor 1898-ban az Állatvédők Törvénykönyve című munkájában megfogalmazta:¹⁴

„A vadállatok sokkal inkább tudnak védekezni minden veszedelemtől, mely ellenök irányul, mint az emberi igába hajtott, az embernek hasznos barátját képező szelid állatok. Azért nemes rendelkezése a törvénynek, hogy az állatokat védelmezze az emberi vadság és durvaság ellen. Ilyen dicséretre méltó intézkedés van téve az 1879. évi XL. t. cz. vagyis *Kihágási büntető törvénykönyv* 86. §-ában, a mely így hangzik:

»A ki nyilvánosan botrányt okozó módon állatot kínoz vagy durván bántalmaz, ugyszintén a ki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolcz napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.«

A feljelentést a közigazgatási hatósághoz, vagyis városban a rendőrséghez, vidéken a főszolgabíróhoz kell megtenni.”

A ma hatályos Büntető Törvénykönyvbe¹⁵ (Btk.) az állatkínzás bűncselekmény tényállása csak 2004-ben, a 2004. évi X. törvény 2. §-ával került be. Az állatkínzás bűncselekménnyé minősítésére elsősorban a civil szervezetek és a lakosság nyomása következtében került sor. 2003-ban az állatokkal szemben elszaporodó, a média által országosan ismerté vált kegyetlenkedések eredményeképpen civil kezdeményezésre

országos aláírásgyűjtés indult, amelynek hatására született önálló képviselői indítványra az Országgyűlés az állatkínzást a Btk-ba iktatta.

Az állatkínzás jelenleg hatályos tényállása a következő:

266/B. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) állattartóként, háziasított emlősállatot vagy az ember környezetében tartott veszélyes állatot elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.¹⁶

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a vadászatról szóló törvény által tiltott vadászati eszközzel vagy tiltott vadászati módon vadászik,¹⁷ illetőleg a halászatról szóló törvény által tiltott halfogási eszközzel vagy módon halászik vagy horgászik.¹⁸

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1)-(2) bekezdésben írt bűncselekményt olyan módon követik el, hogy az az állatnak különös szenvedést okoz.

(4) Mivel az állatkínzás a közrend elleni bűncselekményeken belül a közbiztonság elleni bűncselekmények között található, a bűncselekmény jogi tárgya, a közbiztonság. Az állatkínzás tényállása azonban „kilóg” a közbiztonság elleni bűncselekmények közül (részletesen ld. utolsó fejezet).

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* az állat, amely „állatfogalom” a tényállás egyes bekezdéseiben más és más:

- gerinces állat: **266/B. § (1) a)**
- háziasított emlősállat: **266/B. § (1) b)**
- ember közelében tartott veszélyes állat: **266/B. § (1) b)**
- vadászható vadfajok: **266/B. § (2)**
- halászható halfajok: **266/B. §. (2)**

Az *elkövetési magatartás*:

- bántalmazás, bánásmód alkalmazása: **266/B. § (1) a)**
  - elkövetési tárgya csak gerinces állat lehet
- elűzés, elhagyás, kitétel: **266/B. § (1) b)**
  - elkövetési tárgya a háziasított emlősállat és az ember közelében tartott veszélyes állat lehet
- tiltott eszközzel, vagy tiltott módon történő vadászat, illetve halászat/horgászat: **266/B. § (2)**
  - elkövetési tárgya vadászható vadfajok és halászható halfajok egyede lehet.

A bűncselekmény *alánya* bárki lehet, kivéve a **266/B. § (1) bekezdés b)** pontjában meghatározott cselekményt, mivel azt csak az *állat tartója* követheti el.

A tényállás megkülönböztet alapesetet (**266/B. § (1)-(2)**) és minősített esetet (**266/B. § (3)**). Mind az alapeset, mind a minősített eset csak szándékosan követhető el.

Az állatkínzás bűncselekmény alapesetei

Az alaptényállás elemzését az elkövetési tárgyak és magatartások csoportosítása szerint végzem el.

Gerinces állat elpusztítása vagy maradandó egészségkárosodás okozása indokolatlan bántalmazással, vagy bánásmód alkalmazásával

A Btk. **266/B. § (1) bekezdés a)** pontjában meghatározott állatkínzás vétségének *elkövetési tárgya* csak gerinces állat lehet, ezen belül azonban nem tesz a jogalkotó

semmilyen megkülönböztetést. Ennek értelmében minden gerinces állat elkövetési tárgy lehet: a halaktól az emlősökig, a vadaktól a házállatokig, a kóbor állatoktól a gazdával rendelkező állatokig stb.

A tényállás nem ún. keretrendelkezés, mivel a büntetőjogban ismert fogalmakkal maga a büntető norma határozza meg az elkövetési magatartást, és nem az Ávt. szabályaira utal vissza.¹⁹ A büntető törvény egyes fogalmai értelmezésénél azonban az Ávt. felhasználható információként szolgál.²⁰

Az Ávt. általános előírásai és tilalmai az emberi bánásmód, az emberi felelősség legalacsonyabb szintjét jelentik, amelyek megszegése állatvédelmi bírságot vonhat maga után. Ezzel szemben a büntetőjogi védelem szűkebb, csak az Ávt-ben tilalmazott magatartások²¹ legdurvább eseteire vonatkoznak.²²

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* tehát lényegében az Ávt. 6. § (1) bekezdésében tilalmazott magatartások legdurvább formáira vonatkoznak.

A Btk. akkor tartja szükségesnek az erőteljesebb állami fellépést, ha az elkövető magatartása alkalmas arra, hogy az állat maradandó egészségkárosodását, vagy pusztulását okozza. A tényállás nem eredménytényállás, mivel nem feltétele a büntetendőségnek az, hogy az állat ténylegesen elpusztuljon, vagy ténylegesen elszenvedje a maradandó egészségkárosodást, elegendő az, ha a cselekmény arra *alkalmas*.

Ezért nem önálló elkövetési magatartás az állat életének kioltása, mivel ezen eredmény bekövetkezte a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelhető.²³

Az elkövetési magatartásnak két fordulata van: a bántalmazás és a bánásmód.

A *bántalmazással* megvalósítható esetben a törvény minősített bántalmazást nem kíván meg; ehhez csupán az szükséges, hogy annak módja az eredmény lehetőségét objektíve magában hordozza. A törvény ugyanis nem a „fizikai fájdalom okozása” kitévelt alkalmazza, mivel a büntetőjogi szankcionálás nem az állatban élt érzethez, eredményhez, hanem az elkövető magatartásához kapcsolódik.²⁴ Bántalmazás esetén meghatározóak az állat etológiai jellemzői, a fajta fizikai és pszichikai jellegzetességei, amely jellegzetességek az állattal szemben jogszerűen alkalmazható fizikai eszközök módját és mértékét behatárolják.²⁵

A *bánásmód* ismétlődő, huzamosabb magatartást feltételez. A bánásmód alkalmazásába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, ami a bántalmazás körébe nem sorolható, ugyanakkor ez az elkövetési magatartás az állat bántalmazásának, szenvedésének a folyamat jellegét is értékeli.²⁶

Tényállási feltétel, hogy a bántalmazás, illetve a bánásmód *indokolatlan* legyen. Ennek megítélése bírói mérlegelés kérdése, ami csak az eset összes körülményeinek, a társadalomban kialakult általános erkölcsi felfogásnak a figyelembevételével történhet. Minthogy az állatvédelmi törvény is alapvetően erkölcsi indíttatású, az abban foglalt előírásoknak, tilalmaknak az „*indokolatlanul*” tényállási elem tartalommal való megtöltésénél elsődleges szerepe van. Következésképpen a bántalmazásnak, bánásmódnak az Ávt-ben – és értelemszerűen egyéb speciális állatvédelmi jogszabályban – tiltott módja, amennyiben az állat maradandó egészségkárosodásának, vagy elpusztulásának veszélyét magában hordja, a büntetőjogi felelősséget is megalapozhatja, míg a jogszabály engedélye kizárhatja azt.²⁷

Az állat életének kioltásáról az Ávt. 11. és 12.§-ai rendelkeznek. Ennek értelmében az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltani nem szabad. Elfogadható oknak, körülménynek minősül különösen:²⁸

- az élelmezési cél vágóállat esetében,
- a prém termelése a hagyományosan e célból tartott állat esetében,
- az állomány szabályozás,
- a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés,

- a fertőző betegségek kontrollja, valamint az azok ellen való védekezés,
- a kártevők irtása,
- a másként el nem hárítható támadás megakadályozása és a tudományos kutatás.

Az Ávt. arról is rendelkezik, az állat életének kioltása kizárólag kábítás után történhet.²⁹ A kábítási kötelezettség nem vonatkozik a gerinctelen állatokra, a háztartásban élelmezési célra levágott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja.³⁰ Ezekben az esetekben is gondoskodni kell azonban arról, hogy az állat életének kioltása szakszerű gyorsasággal és a legkisebb szenvedéssel járjon.

Az elpusztításnak olyan drasztikus módja, amikor az elkövető felismeri, hogy magatartásával a gerinces állatot szükségtelen, elkerülhető fájdalomnak is kiteszi, s ezt kívánja, vagy ebbe belenyugszik, a magatartást tényállásszerűvé teheti.³¹

Az Ávt. arról is rendelkezik, hogy az állaton fájdalommal vagy károsodással járó beavatkozást kizárólag szakirányú végzettséggel, illetve az állattartók körében szokásos beavatkozás esetében csak gyakorlattal rendelkező személy végezhet. Ez alól csak abban az esetben lehet kivétel, ha a beavatkozás az állat érdekében azonnal szükséges.³²

Fájdalommal, illetve károsodással járó beavatkozás főszabályként csak érzéstelenítés mellett végezhető. Érzéstelenítés nélkül csak akkor végezhető beavatkozás, ha az érzéstelenítés, illetőleg az ehhez szükséges rögzítés legalább akkora fájdalommal járna, mint maga a beavatkozás. A gazdasági haszon céljából tartott állatokon bizonyos beavatkozások érzéstelenítés nélkül is elvégezhetők, ezeket a *mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi előírásairól szóló 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet* 6. számú melléklete állatfajonként felsorolja.

A cselekmény elkövetője bárki lehet, nem csupán az állattartó.

Háziasított emlősállat vagy az ember környezetében tartott veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele

A Btk. **266/B. §** (1) bekezdés b) pontjában meghatározott állatkínzás vétségének *elkövetési tárgya* a házasított emlősállat, valamint az ember közelében tartott veszélyes állat lehet.

Az *elkövetési magatartás* az állat elűzése, elhagyása, illetve kitétele. Ezen fogalmak, bár azonos eredményre vezetnek, azt más-más módon valósítják meg:

- *Elűz*: ütve, verve elhajt, elkerget.³³
- *Elhagy*: teljesen és véglegesen sorsára hagy valakit vagy valamit. Elmegy tőle (vagy onnan) és többé nem megy vissza hozzá (vagy oda).³⁴
- *Kitesz*: kivisz valamit a házon kívülre és otthagyja.³⁵

A magatartások tilalmának oka nem csupán az állat kiszolgáltatott helyzete, hanem a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése is. Ez az oka annak, hogy a veszélyes állatok körét a jogalkotó nem szűkíti le a veszélyes gerinces állatokra, hanem tényállás gerinctelen veszélyes állat elűzésével, elhagyásával vagy kitételével is megvalósítható.³⁶

Ezen bűncselekmény *alánya* csak az állattartó lehet. Az Ávt. alapfogalmai között meghatározza az állattartó fogalmát. Ennek értelmében az „*állattartó az állat tulajdonosa, illetve aki az állatot vagy az állatállományt gondozza, felügyeli*”.³⁷

Orvvadászat és orvhalászat

A Btk. **266/B. §** (2) bekezdésben meghatározott tényállás keretdiszpozíció, amelynek tartalmát a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény, illetőleg a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény tölti ki.

A Btk. **266/B. §** (2) bekezdésben meghatározott állatkínzás vétségének *elkövetési tárgya* a vadászható vadfajok, illetve a halászható halfajok egyedei.

A tényállás *elkövetési magatartása* a tiltott vadászati, illetve halászati eszközök és módok alkalmazása.

Nem minősül az állat bántalmazásának, kínzásának a vadászat és a halászat, ha az megengedett eszközzel vagy módon történik.³⁸ Így az orvvadászat és az orvhalászat is csak akkor minősül állatkínzásnak, ha valaki a vadászati, illetve halászati törvényben meghatározott tiltott eszközökkel, vagy tiltott módon vadászik, illetve halászik.³⁹

A tiltott vadászati eszközöket és módokat a *vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény* 68. és 30. §-ai határozzák meg. Ennek értelmében tiltott vadászati eszköznek minősül a mérgezett hegyű és robbanó fejű nyílvesztő; a számszerij; a nem megfelelő vadászíj, illetve nyílvesztő; a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz; a sörétes vadászlőfegyver (gímszarvas, dámvad, muflon és őz esetén); a hurok; a horog; a madárlép; a verem; valamint a nem szelektív háló.

A vadászati törvény ezen túl több más eszköz használatát is megtiltja, így pl. az elektronikus optikai eszköz vagy fényszóró használatát. Ezek azonban nem járnak az állat elpusztításával, vagy maradandó egészségkárosításával, így használatuk nem minősül állatkínzásnak.⁴⁰

A vadászati törvény rendelkezései alapján vadat elejteni, elfogni kizárólag a törvényben meghatározott módon szabad.⁴¹ Azt azonban nem határozza meg egyértelműen, hogy mit ért vadászati mód alatt, pedig ennek az állatkínzás megállapíthatósága szempontjából kiemelt jelentősége lenne.⁴² Azt viszont kiemeli a vadászati törvény, hogy tilos a vadat a vonatkozó közösségi rendeletben foglalt csapdázási módszerrel, valamint mérge alkalmazásával elfogni, illetve elpusztítani.⁴³

A vadászati törvény 71. § (2) bekezdés m) pontja a vadászható emlősfajok esetében a nem szelektív csapdázási módszert, vadászható madárfajok esetében a madarak tömeges vagy nem szelektív befogását vagy elpusztítását eredményező, illetve a fajok helyi eltűnését eredményező csapdázási eszközt, illetve eljárást és módszert a vadászat rendjének megsértéséhez sorolja. Ennek értelmében a csapda eszköznek, a csapda alkalmazása pedig módszernek is tekinthető.⁴⁴

A tiltott halászati eszközöket és módokat a *halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény* 23. és 24. §-ai határozzák meg. Ennek értelmében tiltott halászati eszköznek, illetve módnak minősül a váltóáramú elektromos eszköz, mérgező vagy kábító hatású anyag, robbanóanyag, szúrószerszám, illetve bűvárszigony vagy más, halfogásra alkalmas bűváreszköz használata, valamint gereblyező horgászati, illetőleg hurokvető halászati módszer, valamint – bizonyos meghatározott eseteket kivéve – egyenáramú eszköz alkalmazása. Tilos továbbá folyóvízen olyan halfogóeszköz, -készülék, valamint olyan fogási mód alkalmazása, amely átlagos vízállás esetén a folyó, illetve a holtág, mellékág medrének felénél többet keresztirányban folyamatosan elzár.

A halászati törvény értelmében tilos a hal fogásához minden olyan fogási eszköz, illetve mód alkalmazása, amely a halállományt és élőhelyét károsíthatja.⁴⁵ A Btk. **266/B. § (2)** bekezdése szempontjából annak van jelentősége, hogy egy adott halfogási eszköz, vagy mód alkalmas-e a halállomány, illetve annak élőhelyének károsítására. Amennyiben igen, akkor az ilyen eszköz, mód használata az állatkínzás bűncselekményét megvalósítja. A hal tényleges károsodása nem tényállási elem. Az adott bűncselekmény a károsodás veszélyének (a veszélyhelyzetnek) létrehozását és nem pedig bekövetkezését rendeli büntetni.⁴⁶

Az állatkínzás bűncselekmény minősített esete

A 2008. évi LXXXIV. törvény módosította a Btk-t, beiktatva az állatkínzás minősített esetét. E szerint a büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az alapesetként meg-határozott tényállásokat olyan módon követik el, hogy az az állatnak *különös szenvedést* okoz.

A törvényjavaslat indokolása⁴⁷ szerint a *különös szenvedést* okozó állatkínzás fogalma alá az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli brutalitással véghezvitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekmények vonhatók. E cselekmény megállapíthatóságát támasztja alá például, ha a bántalmazás hosszan tartó, elhúzódó, illetőleg ha az elkövetéskor az állat szenvedése láthatóan rendkívüli mértékű.

Az indokolás szerint az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli brutalitással véghezvitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekmények esetében, a büntetés céljainak eléréséhez szükséges, hogy a jogalkotó lehetővé tegye súlyosabb büntetés kiszabását is. A magatartás tényálláson belüli kiemelt társadalomra veszélyessége tehát már önmagában is indokolja a minősítő körülmény megalkotását. Ezen kívül azonban a súlyosabb megítélés kodifikálása mellett szól, hogy jóval nagyobb a személyében rejlő társadalomra veszélyessége, s úgyszintén bűnösségi foka annak az elkövetőnek, aki cselekményét úgy hajtja végre, hogy az állatnak különös szenvedést okoz.⁴⁸

Beilleszthető-e az állatkínzás a büntető jogi normába?

Mint arról korábban volt szó, az állatkínzás a közrend elleni bűncselekményeken belül a közbiztonság elleni bűncselekmények között található, így a bűncselekmény jogi tárgya elvileg a közbiztonság.

Az állatkínzást a Btk-ba iktató törvényjavaslathoz fűzött indokolás⁴⁹ szerint az állatkínzás tényállásának védett jogi tárgya az állat, mint érző lény életének, egészségének védelme. Ugyanakkor – szintén az indokolás szerint – a tényállás az azonos védendő jogi tárgyak alapján rendszerező Btk-ban leginkább a közrend elleni bűncselekmények között helyezhető el, melynek okaként az indokolás a közrend elleni bűncselekmények azon sajátosságát jelöli meg, miszerint ezen bűncselekmények általában nem konkrét személy jogait sértik, vagy veszélyeztetik, hanem káros hatásuk a társadalom egészét érintik.

A törvényjavaslat indokolása (amelyet a miniszteri indokolás is átvett) is ellentmondásos tehát a bűncselekmény jogi tárgyával kapcsolatban. Amennyiben a védendő jogi tárgy a közrend, úgy a sérelmet szenvedett állat csupán a bűncselekmény elkövetési tárgya lehet. Ha viszont a valódi védendő jogi tárgy az állatok életének, egészségének védelme, akkor a bűncselekmény Btk. szerinti besorolása téves.⁵⁰

Az állatkínzás tényállása a közbiztonság fogalmával⁵¹ nehezen összeegyeztethető. Állatkínzás bűncselekménye esetén elkövetési tárgy az állategyed, a jogi tárgy viszont (a Btk. szerinti besorolásból adódóan) lényegében a társadalmi együttélés bizonyos rendje, ami pedig emberi kapcsolatrendszer. Éppen a jogi tárgy meghatározhatatlanságára, azaz az *in dubio pro libertate* elvére, valamint a büntetőjog *ultima ratio* jellegére alapozottan van olyan nézet is, miszerint az állatkínzás büntetendősége (a veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése⁵² és a tiltott állatviadal szervezése⁵³ bűncselekményekkel együtt) nem megalapozott, annak szankcionálására a szabálysértési jog megfelelő.⁵⁴

Véleményem szerint az állatkínzásnak helye lehet a bűncselekmények között. Az állatkínzás büntetendősége azért lehet megalapozott, mert mint ahogyan azt már Aquinói Szent Tamás is megfogalmazta: az állatoknak nincsenek ugyan jogaik, és így ezekkel kapcsolatban bűn elkövetéséről nem lehet beszélni, azonban a velük való kegyetlenkedés azért nem fogadható el, mivel ez az ember morális lealacsonyodásával jár együtt: az állatokkal való rossz bánásmód ugyanis maga után vonja az embertársainkkal való sérelmes viselkedés megszokottá válását, beidegződését, a kegyetlenkedés és a közöny fokozódását.⁵⁵

Véleményem szerint a tényállás Btk. szerinti besorolása rossz, hasonlóan a veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése, a tiltott állatviadal szervezése, valamint a természetkárosítás bűncselekmények besorolásához. A természetkárosítás bűncselekménye például a közegészség elleni bűncselekmények között található, így a bűncselekmény *jogi tárgya*, a közegészség, amely a természeti környezet zavartalan működése által is biztosítva van⁵⁶. Nehezen található azonban kapcsolat a közegészség és pl. egy fokozottan védett faj egyedének jogellenesen megszerzése⁵⁷ között.

A környezet-, illetve a természet védelme szempontjából a Btk. rendszere széttagolt, mivel a törvényen belül nem képeznek egységes fejezetet a környezet védelméhez kapcsolható bűncselekmények.⁵⁸ Tekintettel a környezet- és természetvédelem világszerte megfigyelhető, egyre növekvő súlyára, megítélésem szerint szükséges lenne a Btk-n belül egységes fejezetben szabályozni a környezeti joggal összefüggő bűncselekményeket. Ezen fejezet a következő, jelenleg a Btk-ban elszórtan található bűncselekményeket tartalmazhatná:

- környeztkárosítás (jelenleg: Btk. 280. §.)
- természetkárosítás (jelenleg: Btk. 281. §.)
- hulladékgyűjtés rendjének a megsértése (jelenleg: Btk. 281/A. §.)
- állatkínzás (jelenleg: Btk. 266/B. §.)
- visszaélés veszélyes kutyával (jelenleg: Btk. 266. §.)
- tiltott állatviadal szervezése (jelenleg: Btk. 266/A. §.)

Szükség lenne továbbá az állatkínzás tényállásának pontosítására. Véleményem szerint állatkínzás alatt csak a jelenleg hatályos **266/B. § (1) bekezdés a)** pontját kellene érteni. Itt is egyértelmű fogalmazásra lenne szükség abban a tekintetben, hogy mi minősül bántalmazásnak, illetve bánásmódnak, valamint, hogy a cselekmény milyen esetben indokolatlan. Az „*indokolatlanul*” tényállási elem tartalommal való megtöltésénél, mint arról korábban volt szó, az Ávt-nek elsődleges szerepe van. Az Ávt. az állat élete kioltásának indokait azonban csak exemplifikatív módon sorolja fel. Éppen ezek, valamint az irányadó gyakorlat hiányában az egyes elkövetési magatartások büntetőjogi megítélése az ügyekben eljáró hatóságokra marad, amely nagyon sok esetben téves döntésekhez, s így jogbizonytalansághoz vezet.⁵⁹

Megítélésem szerint indokolt lenne az orvvadászat és orvhalászat, illetve a háziasított emlősállat, valamint a veszélyes állat elűzésének (elhagyásának, kitételének) állatkínzás tényállásából való kiemelése. Az orvvadászatot és az orvhalászatot, valamint a veszélyes állat elűzését külön tényállásokként kellene megfogalmazni. A háziasított emlősállat elűzésének szankcionálására a szabálysértési jog megfelelő volna.

Irodalom

1. Bfv.III.297/2007/9.szám
2. Csepregi I.: Természetvédelmi jog. 2008, 82. p.; HEFOP 3.3.1-P.-2004-09-0071/1.0
3. EBH2006. 1391.
4. EBH2008. 1762
<http://jab.complex.hu/search.phpdosearch=1&page=5&field=MORELIKETHIS&searchtext=WKHU-QJ-XML-00000A06H0066KGD&docdb=don>
5. Elek B.: *Orvvadászok nyomában*, 2009, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó, 167 pp.
6. Erdősy E.–Földvári J.–Tóth M. 2007. Magyar Büntetőjog különös rész, Osiris Kiadó, Budapest, 548 pp.

7. Gyöngyösi Zoltán: Az állatok joga és jogalanyisága, [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga[jogi_forum].pdf)
8. Hornyák Sz.: Köznegyugalom elleni bűncselekmények. Doktori értekezés., Pécs, 2010, 86. http://doktori-iskola.law.pte.hu/files/tiny_mce/File/Vedes/hornyak/hornyak_ertekezes_muhely.pdf
9. <http://www.rspca.co.uk>
10. Jávorszki T.: Összefoglaló jelentés a Btk. 266/B. §-ba ütköző állatkínzás vétségével kapcsolatos jogalkalmazási gyakorlat elemzéséről. Somogy Megyei Főügyészség, Kaposvár, Nf. 746/2007/1-I. Szám
11. K. Nagy S.: Állatvédők Törvénykönyve. Az állatvédelemre és állategészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek betűsoros gyűjteménye, Budapest, 1898. Grimm, 87 pp.; Zoltán Ö.: Az állatvédelem jogi rendje, Budapest, 2000, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 276pp.
12. Legf. Bír. Bfv. II. 765/2006. in: Zöldhatósági Közlemények, 2007/6. szám., 3-5.
13. Magyar Értelmező Szótár, http://wikiszotar.hu/wiki/magyar_ertelmezo_szotar
14. T/6473. Képviselői önálló indítvány, <http://www.parlament.hu/irom37/6473/6473.htm>
15. T/6655. Képviselői önálló indítvány, <http://www.parlament.hu/irom38/06655/06655.pdf>

Jogszabály-jegyzék

1. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2. 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról
3. 1997. évi XLI. törvény a halásatról és a horgásatról
4. 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről

Jegyzetek

1. Zoltán Ö.: *Az állatvédelem jogi rendje*, Budapest, 2000, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 23. és 43.
2. <http://www.rspca.co.uk>.
3. <http://www.rspca.co.uk>.
4. Zoltán i. m., 44-45.
5. Ávt. 3. § 4.
6. Ávt. 6. §-a alapján.
7. Nem terjed ki az érett libatoll házilag vagy az engedélyezett technológia szerint végzett tépésére (Ávt. 6. § (2)).
8. A Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a közfeladatokat ellátó őrszolgálatok feladatainak ellátását szolgáló állatok (Ávt. 2. § (1) g) pont) esetében ezt az előírást a külön jogszabályban meghatározottak szerint kell alkalmazni (Ávt. 6. § (3)).
9. Nem terjed ki a házilag vagy az engedélyezett technológia szerinti liba- és kacsatömésre.
10. Az állat fizikai, pszichikai állapotának olyan megterhelése, küzdelemre készítetése egy másik állattal vagy emberrel, amely sérülést vagy halált okozhat (Ávt. 7. § (1)).

11. Ávt. 7. § (1);
megjegyzés: a tilalom nem vonatkozik a vadászatra alkalmazott állatnak külön jogszabály alapján történő kiképzésére, vadászaton való alkalmazására (Ávt. 7. § (3)).
12. Ávt. 7. § (2).
13. Ávt. 8. §.
14. K. Nagy S. Állatvédők Törvénykönyve. Az állatvédelemre és állategészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek betűsoros gyűjteménye., 1898. Grimm, Budapest, 8.
15. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
16. A 266/B § (1) bekezdésének záró szövegrészában a „közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel” szövegrészt a 2009. évi LXXX. törvény 56.§ (7) bekezdésének c) pontja hatályon kívül helyezte 2010. május 1. napjával.
17. A tiltott vadászati eszközöket és módokat (*orrvadászat*) a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 68. és 30. §-ai határozzák meg.
18. A tiltott halászati eszközöket és módokat (*orvhalászat*) a halászátról és a horgászátról szóló 1997. évi XLI. törvény 23. és 24. §-ai határozzák meg.
19. EBH2008. 1762.
20. Legf. Bír. Bfv. II. 765/2006. in: Zöldhatósági Közlemények, 2007/6. szám., 3-5.
21. Ld. Ávt. 6. § (1).
22. T/6473. Képviselői önálló indítvány.
23. T/6473. Képviselői önálló indítvány.
24. EBH2006. 1391.
25. T/6473. Képviselői önálló indítvány.
26. T/6473. Képviselői önálló indítvány.
27. EBH2006. 1391.
28. Ávt. 11. §.
29. Ávt. 12. § (1).
30. Ávt. 12. § (2).
31. EBH2006. 1391.
32. Ld. Ávt. 9. és 10. §-ai.
33. Magyar Értelmező Szótár.
34. Magyar Értelmező Szótár.
35. Magyar Értelmező Szótár.
36. T/6473. Képviselői önálló indítvány.
37. Ld. Ávt. 3. §. 1.
38. T/6473. Képviselői önálló indítvány.
39. Elek B.: *Orvvadászok nyomában*, 2009, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 90. alapján.
40. Elek i. m., 91.
41. A vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 30. §. (1).
42. Elek B. 2009. *Orvvadászok nyomában*, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó, 91.
43. A vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 30. §. (1).
44. Elek B. 2009. *Orvvadászok nyomában*, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó, 91.
45. A halászátról és a horgászátról szóló 1997. évi XLI. törvény 23. §. (1).

46. Bfv.III.297/2007/9. szám.
47. T/6655. Képviselői önálló indítvány.
48. T/6655. Képviselői önálló indítvány.
49. T/6473. Képviselői önálló indítvány
50. Jávorszki T.: Összefoglaló jelentés a Btk. 266/B. §-ba ütköző állatkínzás vétségével kapcsolatos jogalkalmazási gyakorlat elemzéséről. Somogy Megyei Főügyészség, Kaposvár, Nf. 746/2007/1-I. szám
51. Közbiztonság: a társadalmi együttélés rendjének jogilag szabályozott olyan közállapota, tényleges helyzete, amelyben az egyes személyek és a közösségek élete, személye, működése, valamint javai biztosítottak az illetéktelen támadásoktól. (Erdős E.–Földvári J.–Tóth M.: *Magyar Büntetőjog Különös rész*, Budapest, 2007, Osiris Kiadó, 310.).
52. Btk. 266. §.
53. Btk. 266/A §.
54. Hornyák Sz.: Köznyugalom elleni bűncselekmények. Doktori értekezés, Pécs, 2010, 86.
55. Gyöngyösi Zoltán: Az állatok joga és jogalanyisága.
56. Erdős–Földvári–Tóth i. m., 378.
57. Ld. Btk. 281. § (1).
58. Csepregi I. 2008. Természetvédelmi jog. 82. p.; HEFOP 3.3.1-P.-2004-09-0071/1.0
59. Jávorszki T. Összefoglaló jelentés a Btk. 266/B. §-ba ütköző állatkínzás vétségével kapcsolatos jogalkalmazási gyakorlat elemzéséről. Somogy Megyei Főügyészség, Kaposvár, Nf. 746/2007/1-I. szám